

Identifying the Influential Characteristics of Good Teachers' Counselling Role from the Perspective of Teachers, Students & Parents.

Mohammad Gol Sanamloo

PhD student in Philosophy of Islamic Education, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Seyed Sadruddin Shariati

Associate Professor, Department of Philosophy of Islamic Education, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Ebrahim Naeimi

Assistant Professor, Department of Counseling, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Ali Khorsandi

Assistant Professor of Higher Education, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Abstract

The present research aims to study the understanding of teachers, students and parents from Influential characteristics of good teachers' counselling role from the perspective of teachers, students and parents that can be employed beside teachers' educational role. The statistical population consisted of teachers, students and parents which was done in the form of Grounded theory through semi structured interviews by targeted sampling: 17 teachers, 36 students (18 high scores and 18 low scores) and 25 parents were included in the sample group. Based on the findings, participating teachers found the main influential features of the teacher counselling role in two main categories: "improving teacher counselling techniques" and "improving teachers' personal and family life skills", students in three main categories: "Academic counselling", "non-academic counselling" and "ethical counselling" and parents in three main categories: "parents understanding about their children problems", "familiarity of teachers and school management about parents problems" and "parents awareness of school problems and its management". The result is that in schools where students are deprived of a counsellor, most of the students' problems can be solved through counselling role of good teachers.

* Corresponding Author: golsanam42@gmail.com

How to Cite: Gol Sanamloo, M., Shariati, S. S., Naeemi, I., Khorsandi, A. (2022). Identifying the Influential Characteristics of Good Teachers' Counselling Role from the Perspective of Teachers, Students & Parents., *Journal of Culture of Counseling and Psychotherapy*, 13(50), 1-35.

Here the teacher does not replace the counsellor, but only tries to improve the performance of teachers and quality of guidance and counselling services of the school.

Keywords: The Counselling Role of Good Teachers, Its Impressive Features, Students, Parents.

شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان خوب از دیدگاه معلمان، دانش‌آموزان و اولیاء

دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

محمد گل صنملو *

دانشیار گروه فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

سید صدرالدین شریعتی

استادیار گروه مشاوره دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

ابراهیم نعیمی

استادیار گروه آموزش عالی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

علی خورسندی

چکیده

پژوهش حاضر با هدف مطالعه درک معلمان، دانش‌آموزان و اولیای آن‌ها از شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان خوب که می‌تواند در کنار نقش آموزشی معلم به کار آید، انجام گرفت. جامعه آماری شامل سه گروه (معلمان، دانش‌آموزان و اولیاء) بود که به شیوه نظریه زمینه‌ای و با استفاده از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با روش نمونه‌گیری هدفمند: ۱۷ معلم، ۳۶ دانش‌آموز (۱۸ نمره بالا و ۱۸ نمره پایین) و ۲۵ نفر از اولیاء در گروه نمونه قرار گرفتند. بر مبنای یافته‌ها، معلمان شرکت‌کننده، ویژگی‌های اصلی تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلم را در ۲ مقوله اصلی "بهبود فنون مشاوره‌ای معلمان" و "بهبود مهارت‌های زندگی شخصی و خانوادگی معلمان"، دانش‌آموزان در ۳ مقوله اصلی "مشاوره‌ی تحصیلی" مشاوره‌ی غیردرسی" و "مشاوره‌ی اخلاقی" و والدین نیز در ۳ مقوله اصلی "اطلاع والدین نسبت به مشکلات فرزندان خود"، "آشنایی معلمان و مدیریت مدرسه در مورد مشکلات والدین" و "آگاهی والدین از مشکلات مدرسه و مدیریت آن" مطرح کردند. نتیجه اینکه در مدارس که دانش‌آموزان از وجود مشاور بی‌نصیب‌اند، بسیاری از مشکلات دانش‌آموزان می‌تواند از طریق نقش مشاوره‌ای معلمان برطرف

شود. در اینجا معلم جای مشاور رانمی‌گیرد، بلکه تنها به بهبود عملکرد معلمان و ارتقای کیفیت ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره‌ی مدرسه کمک می‌نماید.

کلیدواژه‌ها: نقش مشاوره‌ای معلم خوب، ویژگی‌های تأثیرگذار آن، دانش‌آموزان، اولیاء.

مقدمه

مدرسه جاده‌ای بی‌انتهاست که برای سالم رساندن دانش‌آموزان به مقصد باید هم به "پیشگیری" و هم به "رشد" آن‌ها پرداخت و نقش مشاور در این میان بر کسی پوشیده نیست. او آرامش‌دهنده مدرسه، مشاور مدیر، دانش‌آموز، معلم و گره‌گشا و پیشگیری‌کننده از مشکلات است. با وجود اهمیت مشاور، هنوز مدارس زیادی از کمبود مشاور رنج می‌برند و در بسیاری از کشورها برای برطرف کردن این کمبود از معلمان مشاور استفاده می‌کنند. باسوماتاری^(۲۰۲۱) می‌گوید در مدارس فاقد مشاور، معلمان تعلیم‌دیده‌آین نقش را انجام می‌دهند. مشاوره چنین معلمانی حتی ممکن است مؤثرتر از کار یک مشاور باشد چراکه دانش‌آموزان رغبت بیشتری برای ارتباط با معلم خود در مقایسه با یک مشاور از خود نشان می‌دهند؛ اما برای اینکه این نوع معلمان مشاور در کار خود موفق باشند باید موارد زیر را در تدریس و حرفه مشاوره رعایت کنند. (۱) رابطه ساز باشند. این اولین کاری است که معلم مشاور باید انجام دهد تا دانش‌آموزان در حضور وی احساس راحتی کرده و با معلم گفتگو کنند چراکه دانش‌آموزان مورد اعتماد بودن او را محک خواهند زد.^(۳) به دانش‌آموز اجازه ابراز وجود دهد تا هنگام صحبت کردن خود را تخلیه نماید.^(۳) معلم مشاور باید آرامش داشته باشد؛ و دمدمی مزاج^(۴) باشد. کاملاً رازدار باشد. دانش‌آموز باید مطمئن باشد که راز او به جایی درز نخواهد کرد.^(۴) تحقیق یابلون^(۲۰۲۰) با عنوان ترکیب نقش مشاوره با تدریس نیز نشان داد که حتی وقتی مشاور نقش ترکیبی مشاور و

1. Teacher as counselor
2. Basomatary, B.
3. Trained teachers
4. Build rapport (4)
5. Gauge his trustworthy
6. Allow to vent
7. Composure
8. Consistent in emotions
9. Maintain complete confidential
10. Not leak to anywhere
11. Yablon, Y.

معلم را برای دانش‌آموزان ایفا کرد، دانش‌آموزان رابطه بهتری با او پیدا کردند. پژوهش هندرانینگرات و فوزیه^(۲۰۱۹) با عنوان " نقش معلمان مشاور در کمک به دانش‌آموزان درون‌گرا نشان می‌دهد که چگونه معلمان مشاور با ارائه مشاوره انفرادی، گردآوری اطلاعات از همکلاسی‌ها، مشاهده و ثبت تغییراتی که بعد از مشاوره در آن‌ها پدید می‌آید، این نوع دانش‌آموزان را اجتماعی‌تر می‌کنند. پژوهش‌های کشور ما نیز حاکی از اهمیت نقش معلمان مشاور در مدارس است. برای مثال (جمالی، جامعه بزرگ، روشنفکر، حاصل و آقازاده، ۱۳۸۲، قورچیان، ۱۳۸۲، اصلانی، ۱۳۸۲، موسوی، سید مختار، ۱۳۸۲، قره آقاجانی ۱۳۹۵، قربانی، ۱۳۹۶، عالی، ۱۳۹۷، فضلی خانی، ۱۳۹۹) به اهمیت نقش مشاوره‌ای معلمان خوب پرداخته و اکثر آن‌ها معتقدند که معلمان مشاور باید توانایی ارتباط بین دانش‌آموزان را داشته باشند. تحقیق پورعباس و عیسی مراد نشان می‌دهد که اگر دانش‌آموزان ارتباط مؤثر و سالم را بیاموزند، زندگی بهنجار و قابل توجهی را تجربه می‌کنند و بالعکس اگر ارتباط مناسبی نداشته باشند اختلالات و بسیاری از نگرانی‌ها آشکارتر می‌شوند (۱۳۹۸، ص ۷۳). تحقیق قصرالدشتی و سامانی نیز بیانگر آن است که ارتباط خوب باعث می‌شود تا فرزندان یک خانواده رفتارهای اجتماعی مناسب‌تری داشته باشند. (۱۳۹۷، ص ۶۷). گورانی معتقد است که معلم مشاور باید به سازش و منطبق کردن فرد با خویشان، اطرافیان و محیط بپردازد. او در روز جهانی کودک از بچه‌ها خواست روی یک پارچه نقاشی بکشند و در روز دانش‌آموز با پوشیدن مانتویی که با همان پارچه بود به کلاس رفت. بچه‌ها با دیدن مانتویی که نقاشی‌هایشان بر روی آن مانتو بود ذوق زده شدند (۱۳۹۷، ۵۲).

امروزه نظام راهنمایی و مشاوره به یک رویکرد جامع، رشد‌نگری رسیده است یعنی نیاز دانش‌آموزان از نظر عاطفی، اجتماعی، تحصیلی و روابط بین فردی در دوره پیش‌دبستان، با متوسطه متفاوت است و یک برنامه‌ی راهنمایی مؤثر باید متناسب با سطح رشد و توانمندی ذهنی دانش‌آموزان طراحی شود (پائول،^۳ ۲۰۱۰). در حالی که در کشور ما

-
1. Combining role
  2. Hendraningrat, D. & Fauziah, P.
  1. Paul, G.

کمبود مشاور در مدارس کاملاً مشهود است؛ و این کمبود می‌تواند مانع اجرای مطلوب فعالیت‌های مشاوره‌ای شود (لایناس و همکاران، ۲۰۱۲)؛ و از طرفی بیشتر مشاوران در دوره متوسطه اول مشغول به کارند و مشاوره در دوره ابتدایی و دوره دوم متوسطه بسیار کم‌رنگ است و تقریباً بیشتر مدارس ابتدایی ما مشاور ندارند (صافی، ۱۳۹۷). در صورتی که مقطع ابتدایی دوره پیشگیری اولیه است. گرچه "اریک اریکسون" دوره نوجوانی را از منحصربه‌فردترین دوره‌های زندگی می‌داند و افرادی که با احساس نیرومندی از این مرحله بیرون می‌آیند، برای روبرو شدن با بزرگسالی به اطمینان و قطعیت مجهزند و آن‌هایی که در رسیدن به هویت منسجم ناکام می‌مانند، دچار بحران هویت می‌شوند (شولتز و شولتز، ترجمه سید محمدی به نقل از قره‌داغی، ۱۳۹۱). در این دور اگر دانش‌آموزان با مدرسه مشارکت بیشتری داشته باشند از نظر روحی شاداب‌تر شده و سرزندگی تحصیلی بالاتری را به دست می‌آورند (ثمری صفا و همکاران، ۱۴۰۰، ص ۲۴۴). شفیع‌آبادی (۱۳۹۲) معتقد است که یکی از جنبه‌های یک مشاور کارآمد بودن، شناسایی و درک مسائل دانش‌آموزان است. مسائلی که معلم مشاور می‌تواند از طریق مهارت‌های گفتگو به آن‌ها واقف شود. ظرافت در گفتگو، گوش دادن، مهارت مذاکره و زبان مشترک از مفاهیم مهارت‌های گفتگو هستند. در صحبت کردن علاوه بر گوش دادن، بازخورد نیز مهم است که باید عاری از هرگونه سرزنش و مقصریابی باشد (فرخی و اسلام زاده، ۱۳۹۹، ص ۱۹۲). فرزندان والدین مطلقه نسبت به فرزندان خانواده‌های سالم دارای مشکلات روان‌شناختی بیشتری در مدرسه هستند و مشکلات این فرزندان معمولاً هنگامی که والد آن‌ها ازدواج می‌کند بیشتر می‌گردد (گانونگ و همکاران، ۲۰۱۹ به نقل از سوری و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۴۶)؛ و معلمان مشاور باید توجه ویژه‌ای به این نوع از مشکلات دانش‌آموزی داشته باشند. حضور اخلاق در مشاوره نیز باعث افزایش کارآیی معلم مشاور می‌شود. اگر اخلاق حضور کم‌رنگی داشته باشد ممکن است فرآیند مشاوره به اهداف خود نیل پیدا نکند (پناهی، ۱۴۰۰، صص ۴-۵). سهم مشارکت تحصیلی والدین نیز در بسیاری از جنبه‌ها و

---

2. Lynass, R.O.

3. Ganong, L.

پیامدهای تحصیلی دانش‌آموزان برجسته است. محققان دریافتند که مشارکت والدین بر روی انگیزش، کاهش رفتارهای خست‌ناپذیر در مدرسه، افزایش سازگاری در مدرسه و کیفیت تحصیلی آنان اثرگذار می‌باشد (فروند و همکاران، ۲۰۱۸ به نقل از برقی و گرابی گراوند، ۱۳۹۹، ص ۸۷). باباجانی و همکاران (۱۳۹۹) نیز معتقدند که یک معلم مشاور خوب برای تعالی خود و دانش‌آموزانش تلاش می‌کند. خصوصیات تعالی خود عبارت‌اند از: آگاهی معنوی از خود، رابطه با محیط اطراف و دیگران، ارتباط با یک موجودیت بالاتر و "هدف بیشتر از خود". (ماری جانسون، ۲۰۱۵ به نقل از باباجانی و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۸۲).

ما با توجه به ظهور آسیب‌های نوپدید، شایسته است که هر مدرسه‌ای از طریق معلمان مشاور، جوانان خود را برای بقا و مصون ماندن، رشد و نمو، موفق شدن در یک موقعیت پرهیجان، مبارزه با آسیب‌های متعدد آماده و مهیا کند (نلسون، ۲۰۱۱). چراکه یکی از اهداف مهم نظام‌های تعلیم و تربیت مدرن، پرورش دانش‌آموزانی است که قادر باشند بر مسائل و مشکلات خود در زندگی روزمره و در محیط اجتماعی به آسانی غلبه کنند (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۷ به نقل از ثمری صفا و همکاران، ۱۴۰۰، ص ۲۲۷). با عنایت به مطالب بالا و برای تحقق عملی اهداف سند تحول بنیادین در مدارس تصمیم به اجرایی کردن نقش مشاوره‌ای معلمان با توجه به نبود مشاور در دبیرستان شهید دریا در فراهانی شهرستان خوی که دارای ۳۱۰ دانش‌آموز می‌باشد، گرفتیم. برای این کار ۱۲ جلسه آموزشی آشنایی با فنون و مهارت‌های مشاوره که در هر جلسه ۲ نفر از مشاوران اداره آموزش و پرورش و یک نفر از اساتید دانشگاه حضور داشتند، برگزار کردیم و در نهایت از ۳۲ نفر کادر آموزشی آموزشگاه ۱۷ نفر داوطلب شدند که در کنار نقش آموزشی خود نقش مشاوره‌ای معلم را به عهده بگیرند. بعد از پنج ماه، مصاحبه نیمه ساختاریافته با معلمان، دانش‌آموزان و والدین دانش‌آموزان انجام گرفت. گرچه شروع ویروس کرونا و تعطیلی مدارس اجازه نداد که این پژوهش تا آخر سال تحصیلی ادامه داشته باشد اما حضور معلمان

---

1. Johnson, D. M.

2. Nelson, M.

و دانش‌آموزان در فضای مجازی نیز به ادامه تحقیق و نتیجه‌گیری و راست آزمایی آن کمک مؤثری نمود که از این لحاظ می‌تواند نوآوری پژوهش به حساب آید. شعاری نژاد در توضیح نقش مشاوره‌ای معلم می‌گوید:

از معلم انتظار نداریم که کار مشاوران راهنما را انجام دهد؛ بلکه از او انتظار داریم که: مشاهده‌گر و نسبت به رفتار دانش‌آموزان حساس باشد؛ بداند که چه وقت دانش‌آموزانش به متخصص بهداشت روانی نیاز دارند. مسائل عاطفی دانش‌آموزانش را بشناسد؛ احساسات والدین دانش‌آموزان را درک کند؛ معیارهای جامعه خود را بشناسد و نیازهای سایر معلمان را دریابد (شعاری نژاد، ۱۳۷۵).

به این منظور در اولین مرحله به آموزش همکاران علاقمند مبادرت گردید که شامل مراحل زیر بود: برای اینکه معلم بتواند نقش مشاوره‌ای نیز داشته باشد، لازم است از ویژگی‌های زیر برخوردار باشد:

صلاحیت مشاوره‌ای داشته باشد:

معلم مشاور باید از حداقل صلاحیت‌های مشاوره‌ای برخوردار باشد. تام، دانش‌آموز ۱۱ ساله نمی‌توانست پنجره کلاس را باز کند. معلم گفت: " تو عرضه باز کردن یک پنجره را هم نداری؟ تام از خجالت سرخ شد. واکنش این معلم مخرب‌ترین واکنش بود. او می‌توانست سؤال کند؛ " یعنی باز هم این پنجره خراب شده؟" با این برخورد، تام دل و جرأت پیدا می‌کرد تا بیشتر سعی کند. هم‌چنین چون معلم مانع از شرمساری اش شده بود، او را نسبت به خود علاقه‌مند می‌کرد (گینات به نقل از سرتیپی، ۱۳۸۷، ص ۶۵).

فن مشاوره بداند:

یک معلم مشاور باید مشاهده‌گر خوبی باشد، خوب گوش بدهد، به موقع سکوت کند، در زمان مناسب تشویق کند (نفر، ۱۳۹۲).

مهارت مشاوره‌ای داشته باشد:

به دانش‌آموزان و والدین گزارش پیشرفت بدهد و به برخی از فعالیت‌ها که هنوز در مدرسه‌های ما چندان جا نیفتاده‌اند؛ از قبیل مصاحبه با دانش‌آموزان و والدین آن‌ها، دیدار از آنان و اجرا و تفسیر آزمون‌های ساده روان‌شناختی بپردازد (اصلاحی، ۱۳۸۲).

بر موضوع تداخل نقش‌ها اشرافیت داشته باشد:

قرار گرفتن معلمان در نقش مشاوره گاه برای دانش‌آموزان این مشکل را ایجاد می‌کند که نمی‌دانند به معلمان از دید یک مشاور نگاه کنند یا معلم، زیرا معلم در نقش آموزشی گاه مجبور است دست به ارزش‌یابی و اقدامات انضباطی در مورد دانش‌آموز بزند و او را به رعایت رفتارهای قابل قبول کلاس دعوت نماید در حالی که در قالب یک مشاوره برقراری رابطه‌ی صمیمانه و در نظر گرفتن نیازهای همه‌جانبه اهمیت پیدا می‌کند و برای یک نوجوان که دارای مشکلات رفتاری است، ملاحظه‌ی معلم در دو نقش متفاوت گیج‌کننده است و طرح مشکلات با او دشوار می‌باشد. (موسوی، ۱۳۹۱).

معلم مشاور در فضای عمومی مدرسه حضور یابد

او باید در مکان‌های عمومی مدرسه (نظیر حیاط، بوفه، کتابخانه، سالن ورزشی و نمازخانه) حضور داشته باشد تا به ویژگی‌های شخصیتی و اختلالات احتمالی دانش‌آموزان پی ببرد.

در جلسات انجمن اولیا و مربیان مطالب زیر مورد بحث و بررسی قرار گرفت: والدین باید از تلاش‌های معلم مشاور برای ارائه خدمات به دانش‌آموزان حمایت کنند و آن را تأیید نمایند. (نیکلز، ۱۹۹۲ به نقل از ابراهیمی و کلاتری، ۱۳۹۷). مشارکت والدین در امور مدرسه، موجب نگرش مثبت والدین نسبت به خود، مدرسه و نقش کادر آموزشی در رشد و تربیت فرزندشان می‌شود (البرزی، ۱۳۸۲). والدین شاد فرزندان با نشاط و متعادل تربیت می‌کنند در حالی که والدین طرد کننده و سلطه‌جو فرزندان متزلزل، سرکش، پرخاشگر و ستیزه‌جو دارند (سانتروک ۲۰۰۷ و فهر ۱۹۹۶ به نقل از ثبوتی و شعاع کاظمی،

(۱۳۹۷). از سال ۲۰۰۰ به بعد در نگاه سازمان ملل برای تعیین سطح توسعه یافتگی کشورها، متغیرهای شادکامی (شادمانی) اجتماعی، امید به آینده و خشنودی و رضایتمندی اجتماعی به‌عنوان یک شاخص کلیدی وارد محاسبات شده‌اند، بدین معنی که اگر مردم یک جامعه احساس شادکامی، خشنودی و رضایتمندی نکنند، نمی‌توان آن جامعه را توسعه یافته خصوصاً در بعد اجتماعی قلمداد نمود (هارنین و همکاران، ۲۰۰۷). در سال‌های اخیر دو روند در رفتارهای پرخطرانه ایجاد شده است، اول افزایش پرخطرگری در گروه‌های متفاوت اجتماعی و کاهش متوسط سنی انجام دهندگان این گونه اعمال است بطوری که اکثر ضرب و شتم‌ها توسط نوجوانان صورت می‌گیرد. روند دوم، از یاد این رفتارها در مدارس است (مظاهری و همکاران ۱۳۹۸).

در مورد خانواده و انواع آن به اولیای دانش‌آموزان اطلاع رسانی شد:

متخصصان دانش خانواده، آن را به چهار تیپ (الف) خانواده متلاشی (ب) خانواده متزلزل (ج) خانواده متعادل (د) خانواده متعالی تقسیم می‌کنند.

خانواده متعالی با عنوان خانواده متکامل، بالنده و خودشکوفای شناخته می‌شود و الگوی زندگی برای همه خانواده‌هاست. توجه اعضای خانواده معطوف به آینده است و افراد از هویتی پر معنا، روشن و منسجم برخوردارند. (محمودیان و همکاران، ۱۳۸۷)

مطالبی که برای دانش‌آموزان مورد بحث قرار گرفت:

آشنایی دانش‌آموزان با اصول بهداشت روانی و مفهوم دانش‌آموز سالم:

بنابر تحقیقات «انجمن ملی بهداشت روانی» دانش‌آموزان سالم، از نظر روانی و ذهنی احساس راحتی می‌کنند. آن‌ها از نظر روانی خود را آن گونه که هستند می‌پذیرند. در مورد عیوب جسمانی و ناتوانی‌های خود شکیبیا بوده و از آن ناراحت نمی‌شوند؛ و وقت کمی را در نگرانی، ترس یا حسادت سپری می‌کنند (بنی جمالی، ۱۳۸۳).

ضرورت همکاری دانش‌آموزان با معلم مشاور:

گاه انتخاب‌هایی که دانش‌آموزان در زمینه رشته‌ها و مشاغل انجام می‌دهند، عاری از هر گونه دلیل منطقی و اطلاعات مناسب است. مثل انتخاب رشته تجربی به خاطر وجه اجتماعی آن، یا به خاطر چشم و هم‌چشمی که معمولاً به شکست می‌انجامد.

ممکن است دانش‌آموزی هم مشکل خانوادگی داشته باشد و هم در گذراندن یک یا دو درس احساس ناتوانی کند. در اینجا معلم مشاور در مرحله اول بر روی کسب موفقیت دانش‌آموز در درس خاص و ادامه تحصیل در مدرسه تمرکز می‌کند و سپس با استعانت از مشاوران اداره به حل مشکل خانوادگی دانش‌آموز اقدام می‌نماید (میراحمدیان، ۱۳۹۱). با توجه به مطالب بحث شده، این پژوهش می‌خواهد به این سؤال اساسی پاسخ دهد که:

در صورت نبود مشاور در مدرسه آیا معلم خوب و علاقه‌مند می‌تواند در کنار نقش آموزشی خود نقش مشاوره‌ای نیز داشته باشد؟

برای رسیدن به پاسخ این سؤال، سه سؤال اختصاصی زیر نیز مطرح گردید:

۱) ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان از دیدگاه معلمان کدام‌اند؟

۲) ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان از دیدگاه دانش‌آموزان کدام‌اند؟

۳) ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان از دیدگاه والدین کدام‌اند؟

روش تحقیق

این تحقیق به لحاظ هدف، کاربردی محسوب می‌شود. از روش کتابخانه‌ای به منظور دست‌یابی به ادبیات تحقیق و نتایج پیشینه موجود بهره‌برداری شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها به صورت مصاحبه است که به صورت نیمه ساختاریافته به تناسب سؤال‌های پژوهشی طراحی گردید، به طوری که بتوان اطلاعات کافی و معتبر در جهت پاسخ به سؤالات پژوهش را از آن فراهم کرد. برای شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان خوب از دیدگاه معلمان، دانش‌آموزان و اولیا از شیوه نظریه‌مبنایی یا نظریه زمینه‌ای استفاده شد. جامعه آماری پژوهش شامل بر سه گروه معلمان، دانش‌آموزان و اولیا بود که با روش نمونه‌گیری هدفمند

توسط ۱۷ معلم علاقه‌مند از میان ۳۲ معلم شاغل در آموزشگاه، ۳۶ دانش‌آموز (۱۸ نمره بالا، ۱۸ نمره پایین) از میان ۳۱۰ نفر و ۲۵ نفر از ۱۲۰ والدینی که در اکثر جلسات انجمن اولیا و مربیان حضور داشتند، در گروه نمونه قرار گرفتند. با توجه به اینکه در پژوهش کیفی، اشباع داده‌ها ارتباط نزدیکی با حجم نمونه دارد و تکرار نکات مهم برجسته در صورت ادامه مطالعه نشانه کفایت حجم نمونه است (استریوبرت و کارپنتر، ۲۰۰۷) و از طرفی، در روش تئوری مبنایی، حدود ۳۰ تا ۵۰ مصاحبه یا مشاهده برای مطالعه کافی دانسته شده است. تعداد نمونه بر اساس شیوه زمینه‌ای انتخاب شد که حداکثر محتوای کیفی شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان خوب از دیدگاه معلمان، دانش‌آموزان و اولیا استخراج شود و به اصطلاح مصاحبه‌ها به اشباع برسند. حالت اشباع به وضعیتی گفته می‌شود که پاسخی که شرکت‌کنندگان جدید به سؤالات مصاحبه می‌دهند مشابه همان پاسخ‌هایی باشد که شرکت‌کنندگان قبلی به سؤالات مصاحبه داده‌اند، با توجه به این موضوع، در پژوهش حاضر پس از مصاحبه، با ۵۱ نفر شامل ۱۲ نفر معلم، ۲۶ نفر دانش‌آموز و ۱۳ نفر والدین، پاسخ‌های افراد به حالت اشباع رسید و انجام مصاحبه متوقف گردید. با جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل آن‌ها صورت گرفت. پس از بازخوانی‌های مکرر مصاحبه‌ها، متون مربوط به درک هر فرد از مصاحبه‌شوندگان از شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان خوب در یک متن قرار داده شد تا واحد تحلیل تشکیل شود، سپس، واحدهای معنی‌دار متن کلی مشخص و از روی آن‌ها واحدهای معنی‌دار خلاصه‌شده استخراج گردید و کدهای تحلیلی از آن‌ها به‌دست آمد و به‌دقت مطالعه شدند و درنهایت به‌صورت سه نوع کدگذاری باز، محوری و انتخابی قرار گرفتند. جهت اطمینان از روایی درونی و بیرونی نتایج پژوهش چهار معیار توصیه‌شده توسط گوبا و لینکولن (۱۹۹۴) مورد ارزشیابی قرار گرفت. معیارهای باورپذیری یا مقبولیت^۱، قابلیت اطمینان^۲ و انتقال‌پذیری^۳ برای پژوهش کیفی استفاده شد (پولیت و بک، ۲۰۰۶) و برای باورپذیری نتایج، درون‌مایه‌ها و کدها با توضیحات مربوط به آن‌ها در

-
1. Streubert Speziale, H.J.Carpenter, D.R.
  1. Credibility, Conformability
  2. Dependability
  3. Transferability
  4. Polit, D.F. & Beck, Ct.

اختیار دو نفر از عوامل اجرایی فعالیت‌های مشاوره‌ای اداره قرار گرفت و تأیید شد. برای بررسی تأیید پذیری و قابلیت اطمینان نتایج، داده‌ها در اختیار دو نفر از متخصصین مشاور قرار گرفت و نتایج به دست آمده تأیید گردید.

یافته‌ها

در این پژوهش پس از اجرای پژوهش و تحلیل نتایج حاصل از مصاحبه، به منظور پاسخگویی به سؤالات، یافته‌های پژوهش در جداول مربوط به صورت کدگذاری باز (۱۲۸ کد)، کد محوری (۱۳) و کد انتخابی (۸ کد) ارائه شدند.

سؤال ۱) ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان از دیدگاه معلمان کدام‌اند؟

شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان از دیدگاه معلمان مشتمل بر ۲ کد انتخابی (۱) بهبود فنون مشاوره‌ای معلمان و (۲) بهبود مهارت‌های زندگی شخصی و خانوادگی آن‌ها که شامل چهار کد محوری: (۱) بهبود فنون مشاوره‌ای برخورد با دانش‌آموزان (۲) بهبود فنون مشاوره‌ای برخورد با والدین (۳) بهبود مهارت‌های زندگی شخصی (۴) بهبود مهارت‌های زندگی خانوادگی و ۲۸ کد باز مانند (۱) گوش دادن با دقت به دانش‌آموزان (۲) مشاهده‌گر خوبی بودن و ... بود.

جدول ۱. شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان خوب از دیدگاه معلمان

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	جملات و عبارات مهم
بهبود فنون مشاوره‌ای معلمان	فنون مشاوره‌ای برخورد با دانش‌آموزان	گوش دادن با دقت به دانش‌آموزان	دانش‌آموزان جرأت یافتند تا مشکلاتشان را مطرح کنند.
		مشاهده‌گر خوبی بودن	شناخت همه‌جانبه از دانش‌آموزانمان پیدا کردیم.
		شناخت دانش‌آموزان از نظر وضعیت تحصیلی و روحی	راه‌حل سریع‌تری برای مشکلاتشان یافتیم.

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	جملات و عبارات مهم
		توجه کافی به دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی	شعار " موفقیت برای همه دانش‌آموزان " را عملی کردیم.
		ایجاد تنوع در کلاس درس و پیشگیری از یکنواختی	شور و شوق بیشتری در کلاس آفریدیم.
		تلاش برای حل مشکلات دانش‌آموزان	دانش‌آموزان احساس می‌کردند که تنها نیستند
		ایجاد روابط خوب با دانش‌آموزان	دانش‌آموز متوجه شدند که معلم صرفاً برای پول کار نمی‌کند بلکه عشق به انسانیت در وجود او نهفته است.
		دانستن اطلاعات شخصی و خانوادگی دانش‌آموزان	خطاهای احتمالی ما را به حداقل رساند.
	فنون مشاوره‌ای برخورد با والدین	برخورد محترمانه با والدین	توانمندی روابط انسانی معلم را نشان می‌داد.
		جلب مشارکت والدین برای همکاری با مدرسه	باعث تقویت اجرایی فعالیت‌های آموزشی خصوصاً فوق‌برنامه‌ها می‌شد.
		ارتباط حضوری، مجازی و یا خصوصی با والدین	اعتماد به نفس معلمان را بیشتر کرد.
		ایجاد روابط خوب با والدین	باعث پیشرفت همه‌جانبه دانش‌آموزان شد.
		تحمل والدین بی‌تفاوت، بد اخلاق، معترض، تهدیدکننده و بد رفتار	والدین در رفتار خود تجدیدنظر کردند.
		کسب وضعیت عاطفی، شخصیتی، اجتماعی و اخلاقی دانش‌آموزان از والدین	به شناخت بیشتر معلم از دانش‌آموزانش کمک می‌کرد.
		حمایت و جذب والدین آسیب‌پذیر	مشکلات روحی، روانی و حتی مالی والدین کمتر شد
		دعوت کتبی از والدین	به ارتقای همه‌جانبه امکانات مدرسه انجامید.
		صلاحیت‌دار و توانا برای همکاری	

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	جملات و عبارات مهم	
بهبود مهارت‌های زندگی شخصی و خانوادگی معلمان	بهبود مهارت‌های زندگی شخصی	انعطاف پذیر شدن در زندگی	وقوف به مشکلات زندگی دیگران انعطاف پذیری ما را بیشتر کرد.	
		مسئولیت پذیری بیشتر در مقایسه با گذشته	به ارزشیابی عملکرد خود پرداختیم و مسئولیت پذیرتر شدیم	
		افزایش ساعت‌های مطالعه و تلاش برای به روز کردن خود	بیشتر مطالعه می کردیم و به روزتر می شدیم.	
		استفاده بیشتر از فرصت‌های زندگی	دقایق را غنیمت شمرده و از فرصت‌ها استفاده می کردیم.	
	بهبود مهارت‌های زندگی شخصی و خانوادگی معلمان	بهبود مهارت‌های زندگی خانوادگی	شرکت در گروه‌های دستگیری از خانواده‌های ضعیف و مشکل دار	با اطلاع از وضعیت اجتماعی خانواده‌های دانش آموزان به فعالیت‌های امدادی بیشتری پرداختیم.
			معنادر شدن زندگی	زندگی برای ما شیرین تر و لذت بخش تر شد.
			آشنایی با خانواده‌های مشکل دار و تلاش برای حفظ انسجام خانواده	از مشکلات زندگی دیگران درس گرفتیم و بیشتر خانواده‌مان را مد نظر قرار دادیم.
			برنامه ریزی برای انسجام عاطفی خانواده و استفاده از فرصت‌های زندگی	ارزش لحظه‌های باهم بودن در زندگی را بیشتر درک کردیم.
			تطبیق انتظارات خانواده خود با استعدادها و توانمندی‌های واقعی و شناخته شده فرزندان خود	همچون یک مشاور خوب، فرزندان خود را استعدادیابی کردیم و به راهنمایی آن‌ها پرداختیم.
			شرکت مداوم در انجمن‌های خانه و مدرسه و طرح مسائل مربوط به فرزندان خود و یا کمبودها و نواقص موجود در مدرسه	در مقایسه با گذشته در امور مدرسه فرزندان خود بیشتر سهیم شدیم.

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	جملات و عبارات مهم
		فراهم کردن فضای مناسب در خانه و ترک وقت‌گذرانی بیش‌ازحد با دنیای مجازی	برای خانواده‌مان وقت بیشتر گذاشتیم.
		ترویج فرهنگ مشاوره در امور خانواده برای اعضای خانواده و خودداری از خودرایی	به مشورت با اعضای خانواده خود بها دادیم.

سؤال ۲) ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان خوب از دیدگاه دانش-

آموزان کدام‌اند؟

شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان از دیدگاه دانش‌آموزان مشتمل بر ۳ کد انتخابی (۱ مشاوره‌ی تحصیلی ۲ مشاوره‌ی غیردرسی ۳ مشاوره اخلاقی و ۷ کد محوری شامل ۱) توجه به آینده تحصیلی ۲) توجه به آینده شغلی ۳) مشاوره اجتماعی ۴) مشاوره سازگاری و ارتباط ۵) مشاوره خانوادگی ۶) تشویق و ترغیب به مستحکم کردن مکارم اخلاقی ۷) جلوگیری از روند نزولی اخلاق اجتماعی و ۵۰ کد باز همچون ۱) ایجاد انگیزه تلاش و کوشش ۲) تفهیم ارزش دانایی و توانایی و ... بود

جدول ۲. شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان خوب از دیدگاه دانش‌آموزان

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	جملات و عبارات مهم
مشاوره‌ی تحصیلی	توجه به آینده تحصیلی	ایجاد انگیزه تلاش و کوشش	معلمان به ما انرژی و روحیه مضاعفی می‌دادند.
		تفہیم ارزش دانایی و توانایی	شعار "توانا بود هر که دانا بود" را به ما یاد دادند.
		استفاده از مطالب به روز	معلمان از نظر حرفه‌ای فراتر از ما بودند.
		معرفی دانشگاه‌های برتر	لذت تحصیل در دانشگاه‌های خوب را به ما چشاندند.
		تلاش برای شناخت استعدادها	کار مشاوره‌ای معلم را راحت‌تر کرد.
		دعوت از مشاوران اداره برای سخنرانی در مورد اهمیت تحصیل و نقش آن در آینده	خود را عالم دهر نمی‌دانستند و می‌خواستند دانش‌آموزان از تجربیات و علم افراد متفاوت استفاده کنند.
		کمک در انتخاب دروس یا رشته تحصیلی	در انتخاب دروس و رشته تحصیلی به ما کمک کردند.
		برطرف کردن مشکلات درسی	شیوه درست درس خواندن و تست زدن را به ما یاد دادند.
		کمک به جبران ضعف پایه تحصیلی	به تقویت پایه تحصیلی ما همت گماردند.
		معرفی دانش‌آموزان خوب به مؤسسات آموزشی برای حمایت آن‌ها	دانش‌آموزان با استعدادی که مشکل مالی داشتند را به مؤسسات برتر معرفی کردند.
مشاوره‌ی شغلی	توجه به آینده شغلی	اطلاع‌رسانی در مورد شیوه‌های موفقیت در آزمون‌ها	روش‌های یادگیری موفقیت‌آمیز در آزمون‌های بین‌المللی و کنکور را به ما یاد دادند.
		اطلاع‌رسانی در مورد نقش استعداد و علاقه در مورد انتخاب شغل	آموختیم که اگر انتخاب شغل بر اساس علاقه و استعداد باشد، موفقیت شغلی تضمین می‌شود.

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	جملات و عبارات مهم
		کمک به اشتغال دانش‌آموزانی که پس از اتمام تحصیلات متوسطه قصد ادامه تحصیل ندارند	با استفاده از تجربه اولیا و همکاران، این نوع دانش‌آموزان را به شغلی مناسب راهنمایی می‌کردند.
		تهیه نشریات شغلی برای دانش‌آموزان	برخی از نشریات همچون نشریه بازار کار را به کتابخانه مدرسه می‌آوردند.
		معرفی شغل‌های دارای بازار کار	با استفاده از تجربه والدین، رشته‌هایی همچون مهندسی تأسیسات، برق، مکانیک، پرستاری، طلاسازی و... را برای دانش‌آموزان معرفی می‌کردند.
		بحث گروهی با دانش - آموزان در مورد اشتغال	نظرات ما را در مورد رشته موردعلاقه‌مان جویا می‌شدند
		نمایش فیلم‌های مربوط به مشاغل	ما متوجه مزایا و معایب برخی از مشاغل می‌شدیم.
		دعوت از صاحبان مشاغل برای ارائه اطلاعات	از مدیران شرکت‌ها، کارگاه‌ها و مؤسسات برای سخنرانی برای دانش‌آموزان دعوت می‌کردند.
		اهمیت دادن به روز مشاغل و برگزاری آن در مدرسه	روز مشاغل در مدرسه برگزار می‌شد و از مسئولان اداره کار دعوت به عمل می‌آمد.
		بازدید دانش‌آموزان از کارخانه‌ها و مراکز تولیدی	در فرصت مناسب، دانش‌آموزان از کارخانه‌ها و مراکز تولیدی بازدید می‌کردند.
		اطلاع‌رسانی در مورد نقش تخصص در موفقیت شغلی	نقش تخصص در موفقیت شغلی را برای دانش - آموزان تشریح می‌کردند.
		ترغیب به کار کردن در هر مرحله از تحصیل خصوصاً در تابستان و اوقات فراغت	دانش‌آموزان را به کار و تلاش در هر مرحله از زندگی خصوصاً اوقات فراغت و تابستان ترغیب می‌کردند.
		پاسخگویی به پرسش‌های متنوعی که از طرف دانش‌آموزان در مورد مشاغل مطرح می‌گردد	با خوش‌روئی به سؤالات دانش‌آموزان در مورد مشاغل پاسخ می‌دادند و یا به مراجع پاسخ‌گویی ارجاع می‌دادند.

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	جملات و عبارات مهم
مشاوره اجتماعی	مشاوره اجتماعی	نحوه برخورد با رفتاری‌ها و مشکلات و آسیب‌های اجتماعی	در صورت ناتوانی در حل مشکل دانش‌آموزان از مشاوران و متخصصان در دسترس یاری می‌طلبیدند.
		دوری از انزواطلبی و طردشدگی	با دانش‌آموزان منزوی رابطه صمیمی برقرار می‌کردند تا آن‌ها را به سوی اجتماعی شدن سوق دهند.
	مشاوره سازگاری و ارتباط	ارتباط با همکلاسی‌ها	ارتباط بهتر با همکلاسی‌ها را رمز موفقیت شغلی و زندگی در آینده می‌دانستند.
		مقابله با احساس خلأ و کمبود و ترس و اضطراب	با مسئولیت دادن به دانش‌آموزان احساس خلأ و کمبود را در آن‌ها از بین می‌بردند.
		سازگاری با بلوغ زودرس و مسائل آن	در مورد مشکلات بلوغ زودرس و نحوه سازگاری با آن برای دانش‌آموزان اطلاع‌رسانی می‌کردند.
		نحوه برخورد با کم‌جراتی و کم‌رویی در برخورد با دیگران	به همراه تعدادی از این دانش‌آموزان در برخی از مجالس و مراسم حاضر می‌شدند.
		ارتباط با معلمان	ارتباط این نوع دانش‌آموزان را با معلمان و همکاران در مدرسه بیشتر می‌کردند.
		مشاوره خانوادگی	ترغیب به تعامل با خانواده
	شیوه‌های تربیت و تقویت بچه‌های طلاق، بچه‌های بی‌سرپرست و بدسرپرست		نحوه تعامل با شیوه‌های تربیتی نامناسب والدین، بداخلاق، معتاد، بی‌حوصله، بی‌ادب، بداخلاق، مستبد، کم‌عاطفه یا بی‌عاطفه چگونگی مواجهه شدن با واقعیات و سازگاری با آن را برای ما توضیح می‌دادند.

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	جملات و عبارات مهم	
		تهیه مجلات و کتاب‌ها و فیلم‌های خانوادگی	فیلم‌ها یا کتاب‌هایی را که برای دانش‌آموزان آگاهی بدهد، در اختیارمان قرار می‌دادند.	
مشاوره‌ی اخلاقی	ترغیب به مستحکم کردن مکارم اخلاقی	صبوری	در مورد رفتار دانش‌آموزان با عجله و زود قضاوت نمی‌کردند.	
		تواضع	از نظر شخصیتی خود را برتر از دانش‌آموزان نمی‌دیدند.	
		لحن و گفتار مؤدبانه	در سلام دادن بر دانش‌آموزان پیشی می‌گرفتند	
		رعایت عدالت	با دانش‌آموزان به عدالت رفتار می‌نمودند.	
		رازداری	اسرار دانش‌آموزی را پیش دانش‌آموز دیگر و یا همکاران دیگر برملا نمی‌کردند.	
		انعطاف‌پذیری	لج‌باز نبودند و حرف منطقی را قبول می‌کردند.	
		مستولیت‌پذیری	به وظایف خود دقیقاً عمل می‌کردند.	
		رو راستی و صداقت	دو رو نبودند و یک رفتار ثابتی داشتند.	
	مشاوره‌ی اخلاقی	جلوگیری از روند نزولی اخلاقی اجتماعی	پرهیز از بددهنی و بداخلاقی‌های کلامی	هیچ‌وقت واژگان نامناسب و زشت به کار نمی‌بردند
			حفظ آرامش در مقابل برخورد‌های گستاخانه	گستاخی دانش‌آموزان را متقابلاً پاسخ نمی‌دادند.
			پرهیز از پرخاشگری و لجبازی	از رفتار تند پرهیز می‌کردند و مراقب برخورد خود بودند.
			پرهیز از انتقام‌جویی و عصبانیت‌گری	گذشت را به انتقام ترجیح می‌دادند.
			پرهیز از تحقیر کردن	شخصیت هیچ دانش‌آموزی را خرد نمی‌کردند.
			تفکر ناشایست	خوش‌فکر بودند و با افکار بد میانه‌ای نداشتند.
			درگیری‌های خیابانی	مدیریت استرس داشتند و درگیر مسائل بی‌ارزش نمی‌شدند
منع دیدن سریال‌ها و یا فیلم‌های غیراخلاقی	ما را از دیدن فیلم‌های غیراخلاقی نهی می‌کردند.			

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	جملات و عبارات مهم
		خودداری از انتشار شایعات و نوشته‌های غیراخلاقی	شایعه‌سازی را گناه می‌دانستند و به دانش- آموزان سفارش می‌کردند تا نوشته‌های غیراخلاقی مطالعه نکنند.

سؤال ۳) شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان خوب از دیدگاه والدین کدامند؟

شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان از دیدگاه والدین مشتمل بر ۳ کد انتخابی (۱) آشنایی والدین نسبت به دانش‌آموزان خود (۲) آشنایی معلمان و مدیریت مدرسه نسبت به مشکلات والدین (۳) آشنایی والدین نسبت به مشکلات مدرسه و مدیریت آن و ۴ کد محوری شامل آگاهی والدین نسبت به نقاط ضعف و قوت آموزشی فرزندان خود (۲) آگاهی والدین نسبت به نقاط ضعف و قوت اخلاقی فرزندان خود از طریق مدرسه (۳) مشکلاتی که دانش‌آموزان از ابراز آن خودداری می‌کنند (۴) مشکلاتی که می‌توان آن‌ها را با مدیریت و یا معلمان مشاور در میان گذاشت و حل کرد (۵) مشکلاتی که مدیریت مشکل بتواند راه‌حلی برای آن‌ها پیدا کند و ۳۲ کد باز مانند (۱) افت تحصیلی دانش‌آموزان (۲) غیبت غیرموجه دانش‌آموزان و ... بود.

جدول ۳. شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان خوب از دیدگاه والدین

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	عبارات و جملات مهم
آشنایی والدین نسبت به مشکلات فرزندان خود	آگاهی والدین نسبت به نقاط ضعف و قوت آموزشی فرزندان خود	افت تحصیلی دانش‌آموزان	ضمن بررسی علل افت تحصیلی، ما را در جریان وضعیت آموزشی فرزندانمان قرار دادند.
		غیبت غیرموجه دانش‌آموزان	علل غیبت را بررسی و در صورت لزوم به ما اطلاع می‌دادند.
		ارزشیابی‌های مستمر آن‌ها	ارزشیابی مستمر دانش‌آموزان را به صورت ماهانه در اختیار ما می‌گذاشتند.
		توان علمی دانش‌آموزان	توان علمی دانش‌آموز را ارزیابی نموده و حمایت خانواده را خواستار می‌شدند.

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	عبارات و جملات مهم
		برنامه‌ریزی درسی آن‌ها	در برنامه‌ریزی درسی به دانش‌آموزان کمک می‌کردند.
		انگیزه و عدم انگیزه پژوهشی آن‌ها	دانش‌آموزان را به انجام کارهای پژوهشی ترغیب می‌کردند و عدم انگیزه پژوهشی آن‌ها را به خانواده گزارش می‌دادند.
		انجام فعالیت‌های مشارکتی	به اتفاق خانواده دانش‌آموزان را ترغیب به کارهای مشارکتی می‌کردند.
		همکاری با مشاوران اداره	با اطلاع والدین، دانش‌آموزان نیازمند مشاوره آموزشی را به مشاوران اداره معرفی می‌کردند.
		نسبت تعامل و سازگاری با مدرسه و همکلاسی‌ها و دوستان در مدرسه	نسبت تعامل‌گرایی دانش‌آموز با دوستان و همکاران به اطلاع والدین می‌رسید.
		بی‌نظمی یا رعایت نظم در کلاس و مدرسه	در صورت بی‌نظمی‌های مکرر، خانواده در جریان گذاشته می‌شد و از انضباط خوب او با حضور خانواده تقدیر و تشکر می‌گردید.
		رعایت یا عدم رعایت رفتار محترمانه در مدرسه	در صورت بی‌احترامی به معلمان و یا دانش‌آموزان دیگر، ضمن صحبت با دانش‌آموز مراتب به خانواده گزارش می‌شد؛ و از رفتارهای پسندیده او نیز قدردانی می‌گردید.
	آگاهی والدین نسبت به نقاط ضعف و قوت اخلاقی فرزندان خود	آگاهی یا عدم آگاهی نسبت به جریان‌های فرهنگی آسیب‌زا	در صورت اطلاع از تأثیرپذیری دانش‌آموز از جریان‌های آسیب‌زای فرهنگی موضوع با خانواده مطرح و در کنار خانواده با دانش‌آموز صحبت می‌شد.
		مشاهده علائمی از آشفتگی‌ها و بهم‌ریختگی‌های هویتی	آشفتگی‌ها روحی یا هویتی به صورت محرمانه به اطلاع خانواده می‌رسید.
		عکس‌العمل در مقابل جنگ‌های روانی یا تهاجم نرم	تأثیرپذیری و عکس‌العمل او از جنگ‌های روانی یا تهاجم نرم به طور خصوصی با والدینش بررسی می‌گردید.

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	عبارات و جملات مهم
		شرکت یا عدم شرکت در مراسم مذهبی، همکاری یا عدم همکاری در مناسبت‌های اجتماعی چون دستگیری از دانش‌آموزان نیازمند	در صورت بی‌توجهی عمدی دانش‌آموز به مناسبت‌های اجتماعی، مراتب به‌طور خصوصی با خانواده وی مطرح می‌گردد تا علاقه و اشتیاق او را به حضور در این نوع مراسم برانگیزانند.
آشنایی معلمان و مدیریت مدرسه نسبت به مشکلات والدین		اعتیاد یکی از اعضای خانواده	پدر یا مادر معتاد به‌صورت غیرمستقیم به مدرسه فراخوانده می‌شد و از کمک‌های خیرین مدرسه بهره‌مند می‌گردید تا شاید در رفتار آن‌ها با دانش‌آموز تغییری به وجود آید.
		بی‌حوصلگی والدین	والدین بی‌حوصله و کم‌حوصله به جلسات مشاوره دعوت می‌شدند تا در جریان صحبت‌های متخصصین قرار گیرند و به عادت ناپسند خود واقف شوند.
		تنبیه بدنی در خانواده	در صورت نیاز، والدین پرخاشگر به مدرسه احضار می‌شدند تا درباره عواقب وحشتناک این کار با آنان گفتگو شود.
		عدم اعتماد به فرزندان و بی‌مهری به آن‌ها	عواقب بی‌اعتمادی به فرزندان با حضور یکی از والدین خصوصاً مادر و یا هر دوی آن‌ها در اتاق مشاوره به آن‌ها تذکر داده می‌شد.
		مجرم یا گناهکار بودن یکی از والدین	والدین مجرم یا گناهکار که به‌صورت غیر عمد دچار اشتباهاتی شده‌اند در یکی از مناسبت‌ها به مدرسه دعوت می‌شدند تا از کمک‌های مشاوره‌ای و حتی در صورت نیاز از کمک‌های خیرین مدرسه بهره‌مند شوند.
		درگیر بودن خانواده در فضای مجازی	از والدینی که وقت بیشتری را در فضای مجازی تلف می‌کردند دعوت می‌شدند تا از رهنمودهای مشاورین و متخصصین استفاده کنند.

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	عبارات و جملات مهم
		درگیر بودن یکی از والدین در گروهک‌های مشکل آفرین	در صورت وجود چنین مشکلی اهمیت تحصیل فرزندشان به آن‌ها توضیح داده می‌شد.
آشنایی والدین نسبت به مشکلات مدرسه و مدیریت آن	مشکلاتی که می‌توان آن‌ها را با کمک مدیریت و یا معلمان مشاور در میان گذاشت و حل کرد	کم کاری و وقت‌گذرانی برخی از معلمان	تلاش بی‌وقفه معلمان مشاور، والدین را متوجه کم کاری برخی از معلمان می‌نمود که از مدیر می‌خواستند تا تذکر دهد.
		بی‌انضباطی معلم در ورود و خروج از مدرسه و کلاس درس از طریق مدیر	بی‌انضباطی معلم و انجمن اولیا و مربیان به وی اطلاع داده می‌شد تا در رفتار خود تجدید نظر کند.
		نداشتن طرح درس	برخی از معلمان بدون طرح درس وارد کلاس می‌شدند که این کار اعتراض دانش‌آموزان، اولیا و نهایتاً مدرسه را در پی داشت.
		بی‌انگیزه کردن دانش‌آموز از نظر آموزشی	یک جرم بزرگ بود که مدیر به معلم مربوطه اخطار می‌داد تا متوجه رفتار خود باشد.
		عدم وجود امکانات بهداشتی و یا کم توجهی به بهداشت مدرسه	کمبود امکانات بهداشتی یا بی‌توجهی به آن به اطلاع مدیر رسانده می‌شد و در اسرع وقت به رفع کمبود امکانات اقدام می‌گردید.
		مجهر نبودن سایت کامپیوتری مدرسه و یا بی‌حوصلگی معلم در استفاده از آن	مجهر نبودن سایت کامپیوتری برطرف می‌شد که مدیریت مدرسه باید انجام می‌داد و عدم استفاده معلم از سایت کامپیوتری به او گوشزد می‌گردید.
	مشکلاتی که حل آن‌ها در توانایی مدیریت مدرسه نبود	سلامت روانی پایین برخی از معلمان	این مشکل از طریق مدیریت مدرسه به اطلاع مدیریت آموزش و پرورش رسانده می‌شد تا اداره به رفع آن اقدام نماید.
		عدم رضایت برخی از معلمان نسبت به موقعیت کاری خود	عدم رضایت معلمان از کار خود در امر آموزش ایجاد خلل می‌کرد و مدیر باید به همراه مدیریت آموزش و پرورش اقدام به ارائه راه‌حل می‌نمود.

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	عبارات و جملات مهم
		بی‌علاقگی معلم و کلاس‌های کسل‌کننده و عدم رغبت او به مطالعه	در نظر مدیریت و معلمان مشاور، معلمی که مطالعه نمی‌کند پیر شده است چه ۲۰ ساله باشد و یا ۵۰ ساله باشد و انتخاب شغل معلمی برای او یک اتفاق بوده است. به همین خاطر کلاس‌های او کسل‌کننده است و مدیریت راه‌حلی برای خروج او از آموزش پیدا می‌کرد
		نگاه معلم به مدرسه به‌عنوان یک مرکز درآمد	والدین از معلمانی که دانش‌آموزان را به کلاس‌های خصوصی ترغیب می‌کردند انتقاد می‌نمودند و معتقد بودند که کلاس تقویتی نیز باید در مدرسه برگزار شود.

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس تحلیل یافته‌های حاصل از مصاحبه نیمه ساختاریافته در زمینه شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان خوب از دیدگاه معلمان، دانش‌آموزان و اولیاء، مهم‌ترین ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان در هشت مقوله اصلی (۱) بهبود فنون مشاوره‌ای معلمان (۲) بهبود مهارت‌های زندگی شخصی و خانوادگی معلمان، (۳) مشاوره تحصیلی دانش‌آموزان (۴) مشاوره غیردرسی دانش‌آموزان (۵) مشاوره اخلاقی دانش‌آموزان (۶) اطلاع والدین نسبت به مشکلات فرزندان خود (۷) آشنایی معلمان و مدیریت مدرسه در مورد مشکلات والدین و (۸) آگاهی والدین از مشکلات مدرسه و مدیریت آن مطرح شد. نبود و کمبود مشاور تمام وقت در دوره دوم متوسطه و استفاده از معلم مشاور در مدارس که از نعمت مشاور بی‌نصیب‌اند، نشان داد که مدیریت مدرسه باید به تبعیت از سند تحول بنیادین که کارایی مدیریت مدرسه را در رأس تحقق اهداف سند تحول بنیادین می‌داند، باید در فکر چاره‌جویی در پر کردن خلأهای موجود در مدرسه باشد و یکی از بزرگ‌ترین خلأهای موجود در مدارس ما (نبود یا کمبود مشاور) می‌باشد. این تحقیق نشان داد که به کارگیری معلم در نقش معلم مشاور منجر به بهبود فنون مشاوره‌ای معلمان گردید و آن‌ها با استفاده از راهکارهایی که در جلسات آموزشی توسط مشاوران و متخصصین آموزشی به آن‌ها ارائه می‌شد و از طریق رابطه خوبی که بین آن‌ها و دانش‌آموزانشان به وجود آمد،

توانستند فنون مشاوره‌ای خود را بهبود بخشند و در برخوردهای خود با دانش‌آموزان، همکاران و اولیای دانش‌آموزان راهکارهای بهتری را برای موفقیت دانش‌آموزان و ترغیب والدین به همکاری با مدرسه از خود نشان دهند. آن‌ها به این گفته ویلسون (۲۰۰۵) به نقل از گل صنملو (۱۳۹۱) ایمان آوردند که زندگی یک مسیر دو جانبه است که هم یاد می‌دهی و هم یاد می‌گیری و گرچه معلم قصد دارد که یاد بدهد اما در اثنای یاد دادن نیز یاد می‌گیرد. طبق اظهار نظر دانش‌آموزان که از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته به دست آمد، گوش دادن به حرف دانش‌آموزان با دقت زیاد، ایجاد تنوع در کلاس درس، تلاش برای حل مشکلات دانش‌آموزان، صبور، خوش اخلاق و رازدار بودن معلم، دانستن اطلاعات شخصی و خانوادگی دانش‌آموزان، توجه کافی به دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی به بهبود فنون مشاوره‌ای معلمان مشاور و موفقیت همه‌جانبه دانش‌آموزان منجر شد. این تحقیق با نتایج پژوهش واکر (۲۰۰۸) که ویژگی‌های شخصیتی معلم همچون رازداری، خوشی اخلاقی و صبور بودن را در موافقی که دانش‌آموز نمی‌تواند، حمایتی از افراد دیگر درک کند، همسو می‌باشد. حمایت عاطفی و آموزشی معلم مشاور از دانش‌آموزان موجب تعامل معلم و دانش‌آموزان می‌شود. این تعامل بر پیشرفت و موفقیت‌های تحصیلی دانش‌آموزان اثر می‌گذارد (شین، آلی و کیم، ۲۰۰۹). روابط اجتماعی درون کلاس‌های درس به دلیل پیامدهای تحصیلی، رفتاری و اجتماعی به منزله جنبه‌های مهمی از کلاس درس محسوب می‌شوند (هیوز و چن، ۲۰۱۰). آلتمن، ویلیامز-جانسون و شوتز، (۲۰۰۹) عقیده دارند که احساسات، بخش جدایی‌ناپذیری از فعالیت‌های آموزشی است. برخورد محترمانه معلم مشاور با اولیای دانش‌آموزان، ارتباط حضوری، مجازی و یا خصوصی با والدین دانش‌آموزان، حمایت و جذب والدین آسیب‌پذیر، تحمل والدین بی‌تفاوت، بد اخلاق، معترض، تهدیدکننده و بدرفتار، دعوت کتبی از والدین صلاحیت‌دار برای همکاری با مدرسه از جمله فوونی بودند که معلمان مشاور با به کارگیری آن‌ها توانستند والدین بیشتری

-
1. Wilson, O.
  1. Walker, R.J.
  2. Shin, J. & Kim, Y.
  3. Hughes, J. N. & Chen, Q.
  4. Aultman, L.P. William- Johnson, M. R. & Schutz, P. A.

را برای همکاری با مدرسه ترغیب کنند. از طرفی ایفای نقش معلم مشاور و درگیر شدن در این کار باعث بهبود مهارت‌های زندگی شخصی و خانوادگی معلمان گردید. نتایج حاصل از مصاحبه‌های صورت گرفته با معلمان نشان داد که آن‌ها از طریق ارتباط با خانواده‌های متفاوت و آگاهی بیشتر با مشکلات نسل جوان، ارزش لحظه‌های باهم بودن در زندگی خانوادگی خود را بیشتر درک کردند و در مقایسه با گذشته وقت بیشتری را برای خانواده خود اختصاص دادند. به جای وقت‌گذرانی در فضای مجازی، همچون یک مشاور عالی به استعدادیابی فرزندان خود و به راهنمایی آن‌ها پرداختند. از مشکلات دیگران درس گرفتند و در رسیدگی به امور تحصیلی فرزندان خود دقت بیشتری کردند. رابطه عاطفی خود با خانواده را عمیق‌تر کردند. از خودرأیی اجتناب نمودند و به مشاوره در خانواده اهمیت دادند و حتی در حل مشکل برخی از دانش‌آموزان خود از اعضای خانواده کمک فکری گرفتند. آن‌ها خود آموختند والدینی که توانسته‌اند روابط سازنده‌ای با فرزندان خود برقرار نمایند و از طرف دیگر رفتار آن‌ها را تحت کنترل قرار دهند، فرزندان را پرورش داده‌اند که با مشکلات هویتی کمتری مواجه هستند. مصاحبه‌های دانش‌آموزان نشان داد از این که معلمانی پیداشده بودند که در سال جدید با عشق و علاقه در فکر کمک به آن‌ها در همه حوزه‌های آموزشی و پرورشی بودند اظهار خوشنودی نمودند. آن‌ها در مصاحبه‌های خود، مهم‌ترین ویژگی‌های معلمان مشاور را توجه به آینده تحصیلی آن‌ها، توجه به آینده شغلی آن‌ها، سازگاری و ارتباط آن‌ها با جامعه، مشاوره در امور خانوادگی و درنهایت تقویت ارزش‌های اخلاقی دانش‌آموزان دانستند که با ارتباط عاطفی معلمان با دانش‌آموزان، بیشتر این موارد تحقق یافته و دانش‌آموزان در مقایسه با سال‌های قبل احساس امیدواری و علاقه به تحصیل بیشتری را از خود نشان دادند. والدین در مصاحبه‌های خود از اینکه معلمان مشاور باعث شده بودند که آن‌ها آگاهی بیشتری را نسبت به نقاط ضعف و قوت آموزشی و پرورشی فرزندان خود داشته باشند و در جریان افت تحصیلی، توان علمی، فعالیت‌های مشارکتی و پژوهشی، برنامه‌ریزی درسی، مشکلات روانی، هویتی، شرکت یا عدم شرکت آن‌ها در مراسم کمک‌رسانی و مذهبی مدرسه قرار بگیرند از مدیریت مدرسه قدردانی

کردند. بیشتر والدین به مشکلات عاطفی و روانی خود در برخورد با فرزندانشان از قبیل بی‌توجهی و غفلت از آن‌ها، فحاشی و بددهنی نسبت به آن‌ها، درگیر بودن در فضای مجازی، مشکل آفرینی برای فرزندان خود از طریق فعالیت در گروه‌های غیرقانونی واقف شدند و به اصلاح رفتارهای خود پرداختند. بسیاری از آن‌ها به اهمیت برقراری روابط مؤثر بین اعضای خانواده اصلی بخصوص رابطه‌ی بین والدین و فرزندان که پیش‌نیاز مهمی برای سلامت روان و ایجاد رابطه موفق آن‌ها با همدیگر است، آگاهی یافتند (سادات علوی و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۷۱). یافته‌های این پژوهش هم‌چنین با عقیده ریلی (۲۰۰۹) و فیشر والدریپ و بروک (۲۰۰۵) که معتقدند برای معلمان ابتدایی به سبب ماهیت شغلشان اطلاع از وضعیت خانواده دانش‌آموز از اهمیت بالایی برخوردار است و در بسیاری از موقعیت‌های متفاوت با توجه به زمینه‌های برنامه درسی، در مقابل دانش‌آموزان خود مسئول هستند، هم‌سو می‌باشد. هم‌چنین آن‌ها می‌توانند رابطه عمیق‌تری با دانش‌آموزان خود ایجاد کنند و آن‌ها را بشناسند و با فعالیت‌ها و مشکلات آن‌ها در زمینه‌های درسی و غیردرسی درگیر شوند. (ریلی، ۲۰۰۹). مهم‌ترین ویژگی تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان از نظر والدین ترغیب به تعامل خانواده‌ها با مدرسه بود. این تعامل باعث شد که مدیریت مدرسه نسبت به مشکلات دانش‌آموزان در خانواده اطلاعات بیشتری کسب کند. اعتیاد، طلاق، بیکاری و ناسازگاری مواردی بودند که در مصاحبه‌های والدین به آن‌ها پرداخته شد. خانواده‌هایی که طلاق، متارکه، ناسازگاری شدید زناشویی در آن‌ها وجود دارد، کودکانشان فشارهای زیادی را تحمل می‌کنند. بر اساس یافته‌های اسدالهی (۱۳۸۴) بین ساختار خانواده تک‌والدی و طلاق با کودک آزاری رابطه معنادار وجود دارد. اعتیاد والدین عامل دیگری است که کودکان را در معرض فشارهای گوناگون قرار می‌دهد (خسروانی، ملک‌پور، عبادی و حریری، ۱۳۹۱). احساس حقارت والدین باعث تندخویی و تحقیر کردن فرزندان می‌شود (استادیان، ۱۳۹۴، پاک، ۱۳۸۴). از طرفی اولیا نسبت به مشکلات مدرسه و امور آموزشی و پرورشی آن اطلاعات بیشتری کسب کردند و با هماهنگی معلمان مشاور و مدیریت مدرسه

---

1. Riley,P.

2. Fisher,D. Waldrip,B. & Den Brok,P.J.

نسبت به حل آن‌ها اقدام نمودند. آن‌ها همچنین متوجه مشکلاتی در مدرسه شدند که حل و فصل آن‌ها خارج از توان مدیریت مدرسه بود و این نوع مشکلات باید از طریق اطلاع‌رسانی آن‌ها به مسئولان آموزش و پرورش حل می‌شد. نتایج این تحقیق نشان داد گرچه معلمان مشاور نمی‌توانند به علل گوناگون همچون نبود وقت کافی نقش واقعی یک مشاور را انجام دهند اما معلمان خوب علاقه‌مند می‌توانند از طریق ایجاد روابط خوب با دانش‌آموزان که از طریق ایفای نقش مشاوره‌ای آن‌ها صورت می‌پذیرد در کمک به رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان در نبود مشاور مدرسه نقش مهمی در کمک به دانش‌آموزان داشته باشند و به این سؤال اساسی تحقیق که آیا در صورت نبود مشاور در مدرسه، معلم خوب و علاقه‌مند می‌تواند در کنار نقش آموزشی خود نقش مشاوره‌ای نیز داشته باشد، پاسخ مثبت دهد.

پیشنهاد می‌شود که به پژوهش‌های معلمان در مورد مشاوره مدرسه از سوی وزارت آموزش و پرورش اهمیت داده شود و چاپ آن‌ها در مجلات علمی و پژوهشی در اولویت قرار گیرد.

برای معلمان در مقطع ابتدایی و دوره متوسطه دوم، کارگاه‌های آموزشی مشاوره توسط دانشگاه‌ها برگزار شود.

بحث تربیت معلم مشاور به علت کمبود مشاور در آموزش و پرورش جدی گرفته شود. بندهای مربوط به مشاوره در سند تحول بنیادین؛ بازبینی، تکمیل و سپس توسط مدارس عملیاتی گردد.

گرچه موضوع معلم مشاور در آموزش و پرورش دنیا امری ثابت شده است. با این‌همه این پژوهش تنها محدود به دانش‌آموزان پسر مقطع دوم متوسطه دبیرستان شهید فراهانی خوی می‌باشد؛ بنابراین امکان دارد به‌طور کامل معرف جامعه نبوده و در نتیجه ممکن است تعلیم‌پذیری نتایج پژوهش به کل جامعه آموزش و پرورش با محدودیت همراه شود.

تشکر و قدردانی

شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان ... ؛ گل صنملو و همکاران | ۳۱

بدین وسیله از همکاری مدیریت محترم و همکاران ساعی در دبیرستان شهید فراهانی خوی که پژوهشگران را در اجرای این پژوهش یاری دادند، تقدیر و تشکر می‌گردد.

منابع

- ابراهیمی، ثریا؛ کلاتر هرمزی، آتوسا (۱۳۹۷). "بررسی عملکرد مشاوران مدارس، در رشد بعد شخصیتی / اجتماعی دانش‌آموزان دختر دوره‌ی دوم متوسطه شهرستان کامیاران از دیدگاه دانش‌آموزان و والدین آن‌ها؛ اولین همایش مشاوره‌ی مدرسه دانشگاه علامه طباطبائی. استادیان، ندا (۱۳۹۴). "کودک‌آزاری در ایران" نخستین کنگره بین‌المللی حقوق ایران. تهران: مرکز همایش‌های توسعه ایران.
- اسدالهی، عبدالرحیم (۱۳۸۴). "بررسی عوامل بروز جرم در زنان سرپرست خانوار زندان‌های خوزستان، اهواز"، مرکز آموزش منطقه سه زندان‌های کشور. دومین همایش ملی آسیب‌شناسی خانواده در ایران، پژوهشکده خانواده، دانشگاه شهید بهشتی.
- اصلاحی، ابراهیم (۱۳۸۲). "توصیه‌های مشاوره‌ای رفتار با دانش‌آموزان؛ مجله رشد معلم، شماره ۲. البرزی، شهلا (۱۳۸۲). روش‌های نوین ارتباط والدین با مدرسه، انتشارات پژوهشکده‌ی خانواده باباجانی بروجنی، لاله؛ رضاپور، میرصالح؛ و متقی، شکوفه (۱۳۹۹). معنویت و تعالی در حرفه مشاوره: یک تحلیل کیفی، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، دانشگاه علامه طباطبائی، سال یازدهم، شماره ۴۴، زمستان ۱۳۹۹، ص ۷۹ تا ۱۰۶.
- برقی، عیسی؛ گرابی گراوند، پیمان (۱۳۹۹). تأثیر مشارکت والدین بر کیفیت زندگی تحصیلی و سازگاری دانش‌آموزان، مجله روان‌شناسی مدرسه، دوره‌ی ۹، شماره ۹۰-۷۹.
- بنی‌جمالی، شکوه السادات؛ احدی، حسن (۱۳۸۳). "بهداشت روانی"، تهران، نشر نی
- پاک، آرزو (۱۳۸۴). "بهمنی در حال سقوط (نگاهی به پدیده کودک‌آزاری در ایران)"، دومین کنفرانس بین‌المللی، پژوهش‌های نوین در علوم انسانی.
- پناهی، علی احمد (۱۴۰۰). بررسی و تحلیل اثربخشی کاربست اصول و ضوابط اخلاقی در فرآیند مشاوره، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، سال دوازدهم، شماره ۴۶، تابستان ۱۴۰۰، ص ۲۲ تا ۱.
- پورعباس، سیده نرگس؛ عیسی مراد، ابوالقاسم (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش روان‌درمانی جامع دینی بر تقویت ارتباط بین فردی دانش‌آموزان و والدین در دوره دوم متوسطه، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، سال دهم، شماره ۴۰، ص ۷۱ تا ۹۸.

ثبوتی، نرجس خاتون؛ شعاع کاظمی، مهرانگیز (۱۳۹۷). "پیش‌بینی کیفیت رابطه با همسالان از روی عوامل خانوادگی (فضای عاطفی خانواده، کیفیت رابطه ولی-فرزندی، سبک فرزند پروری والدین) در بین دختران دبیرستانی"؛ *اولین همایش مشاوره‌ی مدرسه دانشگاه علامه طباطبائی*.

ثمیری صفا، جعفر؛ دشتی اصفهانی، مهلا؛ و پوردل، مژگان (۱۴۰۰). *تدوین مدل سرزندگی تحصیلی بر اساس ارتباط با مدرسه، جو عاطفی خانواده، انگیزش، خودکارآمدی و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان، فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره/انجمن مشاوره ایران، جلد ۲۰، شماره ۷۷، صفحات ۲۵۶-۲۲۵*.

جمالی، اختر، فضل‌خانی، منوچهر؛ جامعه بزرگ، ابوالقاسم؛ روشنگر، محمدجواد؛ حاصل، امیرمیراد؛ و آقازاده، محرم (۱۳۸۲). *احیای نقش راهنمایی و مشاوره‌ای معلمان، نشر تزکیه. خسروانی، فخرالسادات؛ ملک‌پور، مختار؛ عبادی، احمد؛ و حریری، مریم (۱۳۹۱). "مقایسه انواع کودک‌آزاری در افراد معتاد و عادی" فصلنامه علمی و پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ۱۳، شماره ۸*.

سادات علوی، طاهره، مقدم زاده، علی؛ مظاهری، محمدعلی؛ حجازی موغاری، الهه؛ صالحی، کیوان و افروز، غلامعلی (۱۳۹۷). *بازنمایی مؤلفه‌های احتمال آسیب طلاق: مطالعه‌ای به روش پدیدارشناسی، مجله پژوهش‌های بالینی و مشاوره ۸(۲)، ص ۸۳-۶۱*.

سوری، گوهر؛ گودرزی، کورش؛ و روزبهبانی، مهدی (۱۴۰۰). *اثر بخشی مداخله مبتنی بر واکاوی مشکلات خانواده‌های ازدواج مجدد بر روابط فرزند با والد خوانده، فصلنامه تعالی مشاور و روان‌درمانی، دوره ۱۰، بهار ۱۴۰۰، صفحات: ۴۵-۵۵*.
شعاری نژاد، علی‌اکبر (۱۳۷۵). "مبانی روان‌شناختی تربیت": تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

شفیع‌آبادی، عبدالله (۱۳۹۲). "راهنمایی و مشاوره شغلی و نظریه‌های انتخاب شغل": با تجدید نظر کلی و اضافات. تهران: انتشارات رشد.

صافی، احمد (۱۳۹۷). *نشست تخصصی "تبیین جایگاه مشاور مدرسه در سند تحول بنیادین"*. عطنا: پایگاه خبری تحلیلی علامه طباطبائی.

فرخی، الهام؛ اسلام زاده، بابک (۱۳۹۹). بررسی مؤلفه‌های ارتقاء صمیمیت زوج‌ها: یک تحلیل کیفی، فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره، انجمن مشاوره ایران، جلد ۱۹، شماره ۷۶، زمستان ۱۳۹۹، صفحات: ۲۰۸-۱۷۲.

فضلی‌خانی، منوچهر (۱۳۹۹). راهبرد بهبود فرآیند راهنمایی و مشاوره در مدارس، رشد آموزش مشاور مدرسه، دوره پانزدهم، شماره ۳.

قربانی، فاطمه (۱۳۹۶). "نقش مشاوره‌ای معلمان در پیشبرد اهداف آموزشی؛ دومین کنفرانس ملی رویکرد نوین در آموزش و پژوهش.

قره آقاجانی، سعید (۱۳۹۵). مهارت‌های مشاوره‌ای برای معلمان؛ انتشارات هنر اول. قره داغی، علی (۱۳۹۱). "سوء مصرف هیجان، علل گرایش نوجوانان به مواد مخدر". رشد آموزش مشاور مدرسه، شماره ۲۸، دوره هفتم، شماره ۴.

- کینگ، کیل (۱۹۹۹). مهارت‌های مشاوره‌ای برای معلمان؛ مترجمان: قورچیان، نادرقلی، جمالی، اختر؛ (۱۳۸۴)، نشر فراشناختی اندیشه.

گل صنملو، محمد (۱۳۹۰). سهمی برابر از الفبا (کندوکاوی در مسائل آموزش و پرورش ایران و جهان)، انتشارات کشمیر.

گورانی، طیبه (۱۳۹۷). نشاط معلم، حق بچه‌هاست. مجله رشد معلم، شماره ۳۲۰، صفحات ۵۴-۵۲ - گینات، هایم (۱۹۹۳). روابط معلم و دانش‌آموز، ترجمه سیاوش سرتیپی، ۱۳۸۷، نشر علم. محمودیان، حسین؛ شرفی، محمدرضا؛ خوش‌بین، سهیلا؛ و احمدی، احمد (۱۳۸۷). دانش خانواده، تهران: سمت.

ملکی، صدیقه؛ فلاحی خشک‌ناب، مسعود؛ ره‌گوی، ابوالفضل؛ و رهگذر، مهدی (۱۳۹۰). "بررسی تأثیر آموزش گروهی مهارت کنترل خشم بر پرخاشگری دانش‌آموزان پسر ۱۵-۱۲ سال" نشریه پرستاری ایران. ۲۴(۶۹)، ۲۶-۳۵.

مظاهری، مهرداد؛ میرشکار، مرضیه؛ و نیکوفر، مرتضی (۱۳۹۸). "نقش رضایت از زندگی در پیش‌بینی خشم در محیط مدرسه، مجله مطالعات روان‌شناسی تربیتی دانشگاه سیستان و بلوچستان، شماره ۳۷".

میر احمدیان، عفت (۱۳۹۱). "مهارت‌های مشاوره‌ای: مشاور مدرسه و چالش رازداری"، فصلنامه رشد آموزش مشاور مدرسه، دوره هشتم، شماره چهارم.

موسوی، سید مختار (۱۳۸۲). احیای نقش مشاوره‌ای معلمان، انتشارات آدینه.
موسوی، سید مختار (۱۳۹۱). مشاوره با دانش‌آموزان در مدارس، وراى دانش.
نفر، ابوالفضل (۱۳۹۲). "نقش گذار"؛ مجله رشد آموزش مشاور مدرسه، دوره هشتم، شماره ۴.
نوروزی قصرالدشتی، سوسن؛ سامانی، سیامک (۱۳۹۷). پیش‌بینی مهارت‌های شهروندی کودکان بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده و خودکارآمدی والدین، دو فصلنامه مشاوره کاربردی، دانشگاه شهید چمران اهواز، دوره ۸، شماره ۲.

- Aultman, L.P., Williams-Johnson, M. R. & Schutz, P.A. (2009). "Boundary Dilemmas in Teacher-Student Relationships: Struggling with 'the line'". *Teaching and Teacher Education*, 25, 636-646.
- Basumatary, Bendik (2021). *Teacher as Counsellor*. Available at: <https://www.academia.edu>.
- Fisher, D., Waldrup, B. & den Brok, P.J. (2005). "Students' Perceptions of Primary Teachers' Interpersonal Behaviour and of Cultural Dimensions in the Classroom Environment". *International Journal Educational Research*, 43(1/2), 25-38.
- Gallant, D. J and Zhao, J. (2011). "High School Students' perceptions of School Counselling Services: Awareness, Use, and Satisfaction". *Counselling Outcome Research and Evaluation* 2(1).
- Georgiana, D. (2015). "Teacher's Role as a Counsellor". PDF available: May 2015 in *Social and Behavioural Sciences*. 180, 1080-1085.
- Guba, E. G. Lincoln, Y. S. (1994). "Competing paradigms in qualitative research", *Handbook of qualitative research*, London Ca: Sage. 1994.
- Haranin, E. Huebner, E.S. Suldo, S. M (2007). "Predictive & Validity of Global & Dominant-Based Adolescent Life Satisfaction Report". *Journal of Psychoeducational Assessment*. 25. 127-138.
- Hendraningrat, Dewi & Fauziah, Pujiyanti (2019). *The Role of counselling Guidance Teachers in Handling with Introverted Personality at Tunas Samarinda Middle School*. Proceedings of the second International Conference of Science Education in Industrial Revolution. 4.0. ICOSSEIR, December 17th, 2019, Medan, North Sumatra, Indonesia.
- Hughes, J.N. & Chen, Q. (2010). "Reciprocal effects of student-teacher and student-peer relatedness: Effects on academic self efficacy". *Journal of Applied Development Psychology*, 43, 303-320.
- Lynass, R. O. Pykhtina, M and Cooper, G. (2012). "A thematic analysis of young people's experiences of counselling in five secondary schools across the UK." *Counselling and Psychotherapy Research*, 12(1): P, 53-62.

- Nelson, Mark D. (2011). *The School Counsellor's Guide*. Routledge. Newyork.
- Paul, G. (2010). *The Louisiana School Counselling*. Educational Program Consultant, High School Initiative.
- Polit DF, Beck CT. (2006). *Essentials of Nursing Research: Methods, Appraisal and Utilization*. Philadelphia, Lippincott Williams and Wikins.
- Riley, P. (2009). "An adult attachment perspective on the student-teacher relationship and classroom management difficulties". *Teaching and Teacher Education*, 25(5)626-635.
- Shin, J. H. & Kim, Y. (2009). "Student and School factors affecting mathematics achievement: International Comparative between Korea, Japan and the USA". *School Psychology International*, 30, 520-577.
- Streubert- Speziak H. J. & Carpenter D.R. (2007). *Qualitative research in nursing: Advancing humanistic imperative*. Lippincott Williams and Wilking, Philadelphia.
- Van Schalkwyk, G.J. & D'Amato, R.C. (2013). "Providing Psychology services and counselling in Pacific Rim Countries: Where is school Psychology in Asia?" *School Psychology International*, 34, 123-130.
- Waker, R. J. (2008). 12 Characteristics of an Effective Teacher. Lulu.com
- Yablon, Yaacov B (2020). *Combining Teaching and Counselling Roles: Implications for Students' Willingness to Seek Help for Bullying*. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 42, (382-992).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

استناد به این مقاله: گل صنملو، محمد، شریعتی، سید صدرالدین، نعیمی، ابراهیم، خورسندی، علی. (۱۴۰۱). شناسایی ویژگی‌های تأثیرگذار نقش مشاوره‌ای معلمان خوب از دیدگاه معلمان، دانش‌آموزان و اولیاء، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۳(۵۰)، ۳۵-۱.

DOI: 10.22054/QCCPC.2021.60185.2677

Counseling Culture and Psychotherapy is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License...

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی